Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.gov.wales

Gwybodaeth hanfodol

Llesiant

Pobl

Gweithio mewn partneriaeth ac integreiddio

Gwasanaethau ataliol

Beth yw hyn?

Daw'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) i rym ym mis Ebrill 2016. Hwn yw'r fframwaith cyfreithiol newydd sy'n dwyn ynghyd ac yn moderneiddio cyfraith gwasanaethau cymdeithasol.

Yn ogystal â'r Ddeddf, bydd

Rheoliadau – Is-ddeddfwriaeth, os bydd angen rhagor o fanylion

Codau ymarfer – Canllawiau i helpu pobl a sefydliadau i weithio o fewn y gyfraith

Mae 11 rhan i'r Ddeddf:

1. Cyflwyniad
2. Swyddogaethau cyffredinol
3. Asesu anghenion unigolion
4. Diwallu anghenion
5. Codi ffioedd ac asesiadau ariannol
6. Plant sy'n derbyn gofal a phlant sy'n cael eu lletya
7. Diogelu
8. Swyddogaethau gwasanaethau cymdeithasol
9. Cydweithrediad a phartneriaeth
10. Cwynion, sylwadau a gwasanaethau eirioli
11. Atodol a chyffredinol

Beth mae'r Ddeddf yn ei wneud?

Mae'r Ddeddf yn rhoi dyletswyddau ar awdurdodau lleol, byrddau iechyd a Gweinidogion Cymru sy'n ei gwneud yn ofynnol iddynt weithio i hyrwyddo llesiant y rhai y mae angen gofal a chymorth arnynt, a gofalwyr y mae angen cymorth arnynt.

Mae Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) yn newid y sector gwasanaethau cymdeithasol:

- Bydd gan bobl reolaeth dros y math o gymorth sydd ei angen arnynt, a byddant yn cael llais, fel partner cyfartal, yn y penderfyniadau a wneir am y gofal a'r cymorth a gânt
- Caiff asesiadau cymesur newydd eu cynnal sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn
- Mae gan ofalwyr yr un hawl â'r rhai y maent yn gofalu amdanynt i gael asesiad o'u hanghenion
- Mae'n hawdd i bawb gael hyd i wybodaeth a chyngor
- Mae pwerau cryfach i ddiogelu pobl
- Mae dulliau ataliol yn cael eu defnyddio i ddiwallu anghenion gofal a chymorth
- Caiff partneriaethau statudol newydd eu creu rhwng Awdurdodau Lleol a Byrddau Iechyd i weithio'n fwy arloesol ac i integreiddio a newid gwasanaethau.

Beth yw egwyddorion y Ddeddf?

- Mae'r Ddeddf yn helpu i sicrhau **llesiant** y rhai y mae angen gofal a chymorth arnynt.
- Mae'r system newydd yn canolbwyntio ar **bobl** – ac yn rhoi llais cryf iddynt yn y penderfyniadau a wneir am y cymorth a gânt
- Caiff gwasanaethau eu darparu drwy **bartneriaethau** a drwy gydweithredu
- Bydd gwasanaethau'n ceisio **atal** anghenion rhag cynyddu a bydd y cymorth iawn ar gael ar yr adeg iawn.

Llesiant

Pan fyddwn yn sôn am sicrhau llesiant, byddwn yn sôn am sicrhau bod pobl yn hapus, yn iach ac yn gyfforddus â'u bywydau a'r hyn y maent yn ei wneud.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi Datganiad Llesiant sy'n esbonio beth y mae hyn yn ei olygu. Cafodd ei baratoi gyda'r rhai sy'n defnyddio ac yn darparu gwasanaethau cymdeithasol.

Mae'n dweud bod wyth agwedd wahanol ar lesiant, sef gwneud yn siŵr:

- Bod gennych eich hawliau
- Eich bod yn hapus yn gorfforol, yn feddyliol ac yn emosiynol
- Eich bod yn cael eich diogelu rhag cael eich cam-drin, eich niweidio a'ch esgeuluso
- Eich bod yn cael addysg a hyfforddiant ac yn cael cyfle i chwarae a chymryd rhan mewn chwaraeon
- Bod gennych berthynas dda â'ch teulu a'ch ffrindiau
- Eich bod yn rhan o'r gymuned
- Bod gennych fywyd cymdeithasol a digon o arian i fyw'n iach
- Bod gennych gartref da

Pobl

Asesiadau a chynlluniau gofal

Mae asesiadau'n cael eu cynnal i benderyfnu ar y ffordd orau o ddiwallu anghenion unigolion.

Mae'r broses newydd yn syml ac yn osgoi gwaith papur diangen.

Mae'r pwyslais ar yr hyn sy'n bwysig i'r rhai sy'n cael eu hasesu a sut y gallant ddefnyddio'u cryfderau a'u hanoddau i'w helpu eu hunain. Partneriaeth rhwng y person a'r gweithiwr proffesiynol fydd yr asesiad.

Mae modd i bartneriaid gwahanol gynnal asesiadau ar yr un pryd. Gall un corff gynnal asesiadau ar ran y gweddill.

Bydd gan ofalwyr yr un hawl i gael asesiad

Diogelu

Mae pwerau cryfach i ddiogelu oedolion a phlant rhag cael eu cam-drin neu eu hesgeuluso a chaiff Bwrdd Diogelu Annibynnol Cenedlaethol ei sefydlu.

Os bydd unrhyw amheuaeth ynglŷn â diogelwch oedolyn neu blentyn, bydd yn RHAID rhoi gwybod i'r Awdurdod Lleol.

Asesiadau ariannol a chodi ffioedd

Mae fframwaith symlach a fydd yn cyflwyno un set o asesiadau ariannol a threfniadau i godi ffioedd am ofal preswyl a gofal yn y cartref.

Bydd y system yn fwy tryloyw – bydd pawb sy'n gorfod talu am wasanaeth yn cael adroddiad ariannol yn dangos am beth yn union y maent yn talu. Bydd proses adolygu cyffredinol yn caniatáu i berson gywiro neu holi am gywirdeb unrhyw daliadau.

Hefyd:

Mae modd i bobl fanteisio ar **wasanaethau eirioli** i'w helpu i gael llais yn y penderfyniadau sy'n effeithio ar eu bywydau.

Mae pobl ifanc yn cael cymorth i aros gyda'u gofalwyr maeth nes byddant yn 21 oed, os dyna'u dymuniad (neu 25 oes os ydynt yn dal i gael addysg neu hyfforddiant)

Mae rhagor o bobl yn gallu hawlio **Taliadau Uniongyrchol** – cael arian – os ydynt, ar ôl cael eu hasesu, yn dewis mynd ati eu hunain i drefnu'r gofal a'r cymorth sydd eu hangen arnynt.

Gweithio mewn partneriaeth ac integreiddio

Rhaid i Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd Lleol ac Ymddiriedolaethau'r GIG weithio'n agos i sicrhau bod gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol yn cael eu hintegreiddio'n well.

Byrddau Partneriaeth

Rhaid i Awdurdodau Lleol a Byrddau Iechyd weithio gyda'i gilydd i asesu anghenion gofal a chymorth pobl (a gofalwyr) yn eu hardal. Yna, gallant benderfynu ar y gwasanaethau y mae angen eu darparu.

Rhaid iddynt sicrhau bod eu hadnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol.

Bydd angen i Fyrddau Partneriaeth hefyd flaenoriaethu'r broses o integreiddio gwasanaethau mewn perthynas â'r canlynol:

- Pobl hŷn sydd ag anghenion cymhleth a chyflyrau hirdymor, gan gynnwys dementia
- Pobl ag anableddau dysgu
- Gofalwyr, gan gynnwys gofalwyr ifanc
- Gwasanaethau Cymorth Integredig i Deuluoedd
- Plant ag anghenion cymhleth oherwydd anabledd neu salwch.

Mae'r Gwasanaeth Mabwysiadu Cenedlaethol yn cael ei ddarparu gan lywodraeth leol gan gydweithio â chyrff gwirfoddol. Mae'n dod â holl awdurdodau lleol Cymru ynghyd i gyflymu'r broses a sicrhau bod cymorth ôl-fabwysiadu o ansawdd dda ar gael.

Gwasanaethau ataliol

Bydd awdurdodau lleol yn trefnu'r gwasanaethau ataliol priodol i leihau'r angen i ddarparu cymorth ffurfiol yn eu hardal.

Caiff hyn ei seilio ar asesiad y bydd yr Awdurdodau Lleol yn ei gynnal mewn partneriaeth â'r Bwrdd Iechyd Lleol. Bydd yn cadarnhau'r gofal a'r cymorth sydd ei angen ar bobl, a'u gofalwyr, yn eu hardal.

Mae rhaid i awdurdodau lleol:

Ddarparu gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chymorth dwyieithog.

Bydd hyn yn ei gwneud yn haws i bawb gael gwybodaeth a chyngor clir a pherthnasol am y gwasanaethau sydd ar gael iddynt yn yr ardal. Bydd hyn yn eu helpu i benderfynu ar y cymorth sydd eu hangen arnynt i fyw fel y dymunant. Bydd y gwasanaeth hwn yn groesawgar a bydd yn rhoi cymorth i bobl gael hyd i atebion i'w problemau'n fuan. Bydd yn wasanaeth ataliol ynddo'i hun.

Hyrwyddo mentrau cymdeithasol a chynlluniau cydweithredol sy'n cynnwys y rhai y mae angen gofal a chymorth arnynt .

Busnes sy'n buddsoddi unrhyw elw yn ôl yn ei wasanaethau neu yn y gymuned yw menter gymdeithasol.

Grŵp sy'n cydweithio'n wirfoddol i ddiwallu angen economaidd neu gymdeithasol yw cwmni cydweithredol.

Mae gwybodaeth am sefydlu menter gymdeithasol ar wefan Busnes Cymdeithasol Llywodraeth Cymru.

https://business.wales.gov.uk/socialbusinesswales/cy

Sut y byddwn yn mesur llwyddiant?

- Mae'r fframwaith canlyniadau cenedlaethol ar gyfer gwasanaethau cymdeithasol i bobl y mae angen gofal a chymorth arnynt, a'r rhai sy'n gofalu amdanynt, yn disgrifio'r canlyniadau llesiant pwysig y dylai pobl eu disgwyl er mwyn iddynt fedru byw bywydau llawn.

Cafodd ei gynhyrchu mewn partneriaeth â rhanddeiliaid a'r rhai y mae angen gofal a chymorth arnynt.

Rhaid i Weinidogion Cymru gyflwyno adroddiad blynyddol yn esbonio'r cynnydd a wneir o ran sicrhau llesiant. Caiff tystiolaeth ei chasglu gan amrywiaeth o gyrff, sectorau ac unigolion i fesur llwyddiant ac i dynnu sylw at yr agweddau y mae angen eu gwella.

- Bydd fframwaith mesur perfformiad awdurdodau lleol yn helpu awdurdodau lleol i gymharu a meincnodi eu perfformiad, ac yn eu helpu i ddysgu a gwella. Bydd yn caniatáu i bobl ddeall safonau gwasanaethau cymdeithasol a gwneud penderfyniadau gwybodus am y gofal a'r cymorth a gânt.

Rhagor o wybodaeth:

Ar-lein:

Llywodraeth Cymru – www.gov.cymru

Cynulliad Cenedlaethol Cymru – www.cynulliad.cymru

Canolfan Wybodaeth a Dysgu – www.ccwales.org.uk/getting-in-on-the-act-hub/

Twitter:

@DHSSWales #SSWbAct

E-bost:

Gwasanaethau Cymdeithasol ac Integreiddio, Llywodraeth Cymru
SustainableSocialServices@wales.gsi.gov.uk

OGL © Hawlfraint y Goron 2015 26648